Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Opera

P. 1-3 nebst Inventarium

Gerson, Jean

[Straßburg], 1488

De cognitione venialium peccatorum et mortalium

urn:nbn:de:bsz:31-300764

Visual Library

clementiã ꝑ me indigno pctõꝛe interpel/
la. vt ob amoꝛẽ tui/ mea remittat crimia/
ꝑducens in gloriã ſuã. ¶ Angelos de hic
precibꝰ inuitet ingẽns. Spũs celoꝝ/ an
geli beatiſſimi/ aſſiſtite q̃ſo mihi migrãti
ex hoc ſeculo ꝛ potẽter eripite me ab oibꝰ
aduerſarioꝝ inſidijs. ꝛ aiam meã in vĩm
ↄſortiũ aſſumite. Tu pcipue angele bone
cuſtos meus. ¶ Poſt hec inq̃rat ab infir/
mo/ cui ſanctoꝝ vel ſanctaꝝ/ magis deuo
tus extiterit/ vt illi precẽ offerat dicendo.
O glorioſiſſime ſancte vel ſancta/ ſinglã
rẽ in te dũ viuerẽ/ ſpem ꝛ ↄfidentiã repo/
ſui/ ſuccurre nũc mihi in hoc extremo ne
ceſſitatis articulo laboꝛãti. nũc anxioꝛ ſu
pꝛa modũ tempus nũc inſtat ꝛ hoꝛa. iam
in adiutoꝛium meũ intende.

Quarta pars quaſ

dam obſeruatões edocet. vt ſciat q̃lis pre
dictoꝝ vſus habẽdus ſit.
SI patiens/ nondũ eucharistiã
aut extremã vnctionẽ ſuſcepit.
interroget an eadẽ ſacr̃a deuo/
te paratus ẽ recipe. ¶ Si etiã ſup iterroga/
tiõibꝰ pmiſſis/ veriſilr appareãt m̃ſiões
patiẽtis nõ vſq̃q̃ ſufficiẽtes exiſtere. re
mediũ apponat q̃ntũ id cõmodiꝰ fieri po/
terit. vel ꝑ miſtratõz ſacroꝝ ↄfeſſiõis. eu/
chariſtie. aut extreme vnctõis. vel eidem
maifeſtãdo piculũ qd incurrit/ nõ plene
ſatiſfaciẽdo peritõibꝰ/ ſup fide ſua ꝛ ſalu/
te conſcie platis. Moneat vt decedat tan
quã verꝰ ꝛ fidelis xpianꝰ. ¶ Attẽdat ſi ifir/
mꝰ ipſe/ excõicatõis vinculo aſtrictꝰ tenea
tur. ꝛ ꝓpterea ſummittat ſe totis viribꝰ oꝛ/
diatõi ſctẽ mr̃is eccl̃ie vt abſoluat. Si
moritur ꝓlixũ tpis ſpaciũ. ad ſuã recolle
ctiõz hẽat. nec moꝛte feſtina ꝑueniat/ legẽ
de foꝛẽt corã eo ab aſtãtibꝰ/ hiſtorie ꝛ oꝛõ/
nes deuote. in q̇bꝰ ſanus ꝛ viuẽs ãplꝰ de
lectabat. vel recenſenda eẽnt diuina ꝓcepta
vt pfundiꝰ meditet ſi q̇d aduerſus ea ne/
gligẽter obliuĩ deliq̃rit. vel ſilis corã eo ĩ
ſtructio reticeat. ¶ Si patiẽs vſum loq̃n/
di ꝑdiderit hʒ tñ ſanã ꝛ integrã noticiam
ad interrogatões ſibi factas vel oꝛões co
rã eo recitatas/ ſigno aliq̃ exterioꝛi vel ſo
lo coꝛdis ↄſenſu r̃ndeat. hoc ei ſufficit ad
ſalutẽ. ¶ Pñtet infirmo/ imago crucifixi
vel alteriꝰ ſcti quẽ ſanus ꝛ incolumis/ ſpe
cialiter venerabat. ¶ Si nõ oĩs pmiſſa di
ci breuitas ſinat/ ꝓponẽde ſunt oꝛões. il/
la pſertim que ſaluatoꝛi noſtro Jeſu xpo
dirigit. ¶ Nullatenus aut minime ſi fieri
poſſit/ moꝛiẽti amici carnales. vxoꝛ/ libe
ri/ vel diuitie/ ad memoꝛiã reducant. niſi
inq̃ntũ id exigit patiẽtis/ ſpũalis ſanitas
et dũ alias cõuenientẽr omitti neq̇t. ¶ Nõ
detur infirmo nimia ſpes coꝛpalis ſalut
conſeq̃nde. ingerat potius eidẽ/ pria mo
nitio ſupius explicata. Sepenãq ꝑ vnã
talẽ inanẽ ꝛ falſam cõſolatõem/ ꝛ incertã
ſanitatis coꝛpee confidẽtiã/ certã icurrit
hõ dãnatõnẽ. Quinimo hortãdus eſt pa
tiens vt ꝑ cõtritõem. ꝛ ↄfeſſionẽ/ aĩe ſani
tatẽ procuret. q̃ ꝛ ad ſalutem coꝛporis (ſi
ſibi fuerit expediẽs) valere poterit. ꝛ inde
ſecurioꝛ atq̃ q̇etioꝛ erit. ¶ Quia vero fre/
q̇nter coꝛpalis infirmitas/ ex aĩe languo
re oꝛtũ hʒ/ papa ꝑ exꝓſſam decretalẽ cuili
bet medico coꝛpis/ diſtricte pcipit. ne cui
q̃ egroto/ coꝛpoꝛeã ↄferat medicinã priꝰ
q̃ de ſpũalis medici cõfeſſoꝛis ſcʒ req̇ſi/
tione/ eundẽ monuerit. Hinc expediẽs vi
deret. vt in q̇buſlibet paupeꝝ hoſpitali/
bus/ vel domibꝰ dei/ ſtatuto firmaret. ne
q̇s ibidẽ eger ſuſcipi poſſet/ q̇ nõ prio in
greſſus die/ cõfeſſionẽ faceret/ vel idoneo
ſacerdoti ad hoc ipm deputato/ paratus cõ
fiteri ſe cõtinuo pñtaret. ſicut ĩ domo dei
pariſius/ laudabiliter obſeruatur.

Opuſculum tripartitum finit.

Tractatum ſequen

tem de differẽtia peccatoꝝ venialiũ ꝛ moꝛ
talium/ edidit Jdem xpianiſſimꝰ doctoꝛ.
dñs Johãnes de gerſon/ pro quarundã
pſonaꝝ laicaꝝ ſimpliciũ eruditõe/ in idi
omate ꝓprio ſcʒ lingua gallica. Sʒ ꝓ alio
rum eruditiõe/ alius quidã/ ipm tranſtu
lit a gallico in latinum.

Incipiũt Rubꝛice

cõſiderationũ tractatus ſequentis.
i. ¶ Declaratio generalis quid eſt pec/
catum moꝛtale aut veniale.
ij ¶ Quomodo in oĩbus peccatis re/
pire poteſt peccatũ tantũmodo veniale.
iij ¶ Quãdo vana gloꝛia/ eſt pctm̃ moꝛ
tale aut veniale. (niale
iiij ¶ Qñ ſupbia eſt pctm̃ moꝛtale aut ve
v ¶ Qñ iudicare/ eſt pctm̃. ꝛ quale.

vi Qñ ꝯtẽpt⁹ ſupioꝝ/eſt pctm̃. ⁊ q̃le
vij Qñ inuidia eſt pctm̃. ⁊ quale.
viij Qñ ira eſt pctm̃. ⁊ quale.
ix Qñ acedia eſt pctm̃. ⁊ quale.
x Qñ auaricia eſt pctm̃ ⁊ quale.
xi Qñ gula eſt pctm̃ ⁊ quale.
xij Qñ luxuria eſt peccatũ ⁊ quale.
xiij De mentiendo.
xiiij De iurando.
xv De coꝛrectõne fraterna.
xvi Quando cõtra conſciam facere/ eſt peccatũ moꝛtale. ⁊ quando non.
xvij Quõ de duob⁹ mal'/min⁹ ẽ eligẽdũ
xviij Quando ignoꝛãtia eſt peccatum
xix De ꝯfeſſione/plura documenta.
xx De pctĩs que fiũt in mercantijs.
xxi De bona credulitate fidei noſtre
xxij De excõmunicationibus.
xxiij Quando vitari debet ſacerdos de audienda eius miſſa ⁊ quando non
xxiiij Quale malũ facit veniale peccatũ
xxv. Exemplũ generale declarãs quid eſt peccatũ moꝛtale aut veniale.

Prolog⁹ in tractatum ſequentem.

Qui bene ꝯſiderat bonitatem dei erga nos. cauſam habet magnifice regratiãdi ⁊ laudandi deũ. Cum ei de iuſticie rigoꝛe/ debe/remus ſeruire ei quotidie melioꝛi modo quo poſſem⁹ ſine ceſſatiõe nihilominꝰ noſtre cõpatiẽs fragilitati cõtentari voluit certum dare nobis numeꝝ mandatoꝛũ. ⁊ in certo tempe Que ſi complemus/gratiã eius habeam⁹ ⁊ ſufficit ei ⁊ adquirim⁹ ꝑadiſum. Melius tñ facientes/amplius ⁊ magnificẽtius remunerat Neceſſitas eſt igit̃ ſcire mandata obligã/tia ⁊ que nõ. Alias enĩ vel trãſgrediemur ea ꝑ ignoꝛãtiã vel in cuſtodiẽdo ea/hẽbimus magnã nimis de trãſgreſſione dubitatõem. ⁊ dubitabim⁹ vbi dubitandũ nõ erat. ꝑ quod ꝑderem⁹ totã conſcie tranqllitatẽ/putando nõ pctm̃/eſſe pctm̃. ⁊ ecõ/tra de pctõ qd̃ nõ eẽt pctm̃. Et q̃uis neſcirem in oĩb⁹ caſib⁹ dare regulã ſpẽalem qñ vn⁹ actus pctm̃ fuerit moꝛtale ⁊ qñ nõ tñ dari põt aliq̃ documẽta in generali /ꝑ q̃ iudicari meli⁹ põt de factis ſpecialibus Propter qd̃ ſtudui ſcribere vobis ꝯſide/ratiões aliquas breues/ad ſciẽdũ quãdo peccat̃ moꝛtalit̃. ⁊ qñ nõ. in plurib⁹ caſib⁹ In oĩb⁹ enĩ caſib⁹ ad longũ eas tradere/graue eẽt aut impoſſibile. Immo hoc qd̃ vobis ſcribã/plene nõ intelligetis ſic credo/ꝓpter ſuam bꝛeuitatẽ/niſi habeatis q̃ vobis declaret. Volo ergo vt de his que nõ intelligetis/diligẽter inquiratis.

Cõſideratio prima

Declaratio generalis quid eſt peccatum moꝛtale aut veniale.

Inter alia mãdata dei/aliq̃ ſunt que facere debem⁹ ſub pena ꝑdendi grã suam. incurrẽdiq; ꝑpetuã moꝛtẽ Et ſunt illa/q̃ debitã deo cõſeruãt ſubiectõ ⁊ int̃ hoĩes ſocietatẽ. ſicuti eſt amare deũ omĩ tẽpe ⁊ loco ⁊ nõ odire eũ. Sicuti eſt nõ occidere ꝓximũ ſuũ innocentẽ. ⁊ non auferre ei ſua violent̃. Alia p̃cepta vel cõ/ſtitutões ⁊ oꝛdinatões ſunt/q̃ nõ obligãt nos. niſi ad penã tꝑalẽ. qꝛ trãſgredi ea nõ diſſipat ſubiectõem deo a nobis debitã/nec ſocietatẽ quã tenemur hr̃e ad hoĩes Cõtra pꝛia facere p̃cepta/pctm̃ moꝛtale ẽ ⁊ ꝯtra alias oꝛdinatões/pctm̃ eſt veniale Queãdmodũ videt̃ ꝙ rex aliq̃ p̃cipit ſub pena moꝛt̃ aut capit̃. ⁊ aliq̃ ſub pena tẽ/ꝑali. vtpote argẽti. vel carceris. ad tẽpus

Conſid. II Quo in

oĩb⁹ pctĩs/ eſt inuenire pctm̃ veniale tm̃.

Liqñ p̃grit̃ p̃ceptũ ex delibe/ratõe ⁊ certa ſcia ⁊ ꝯſenſu exp̃ſ/ſo. aliqñ nõ ſic. ſ; ꝑ ignoꝛantiã vl' ex pꝛio motu abſq; pleno cõ/ſenſu. Et i hoc caſu/ñ eſt aliqd̃ ita ſtrictũ mãdatũ/q̃n aliqñ trãſgredi poſſit. nõ peccãdo moꝛtaliter/ꝑ eo ꝙ ꝯſenſus eſt id qd̃ p̃ncipalit̃ facit pctm̃. Hinc apparet ꝙ nõ noiant̃ ſeptẽ pctã moꝛtalia. ſ. ſupbia/ inui/dia/ira/auaricia/acedia/luxuria/gula/ ĩõ ꝙ oĩs ſupbia aut omĩs ira ⁊ ſic de alijs/ſit peccatũ moꝛtale. ymmo ſepe eſt venia/le/ſicut ſtatim dicam.

Conſi. III Quãdo

vana gl'a eſt pctm̃ veniale aut moꝛtale

Vana gl'a de ſe nõ eſt niſi pctm̃ ve/niale. qꝛ opus aliqd̃ ſi eſt vanum nõ eſt ꝓpt̃ hoc moꝛtale. Sʒ vana gl'a/pctm̃ ẽ moꝛtale ꝓpt̃ vnã duaꝝ cãꝝ. ſ. propter finẽ p̃opt̃ quẽ vana querit̃ glo/ria. aut propter materiã aut opus. in quo

BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

querit̉ vana gloria.' ¶ Quantū ad pri-
mā cām eſt ſciendū/ꝙ queri poteſt gloria
pro altera quatuoꝛ cauſarū ¶ Primo ad
vitandā infamiā falſam. vt ſi diceretur ꝙ
ego ſum latro. bene poſſum cōtrariū aſſe-
rere/ꝛ velle ꝙ ſciat̉ ꝙ ego ſum alius ꝗuis
hoc fieri nō poſſit ſine laudatōe mei. Et
ſic nō eſt pctm̄. ſolūmodo nō habeat̉ intē-
tio corrupta ſine admixta. ſicut facillime
contigit. Immo quādoqꝫ tenemur ꝗrere
ſeu velle ita laudari ꝛ eſt prudētia ꝛ iuſti-
cia. ¶ Scdo laus ſeu gl̄a queri poteſt/ꝓ
aliq̄ ſpūali ꝓfectu ad gloriā dei ꝛ ad edifi-
catiōeꝫ ꝓximi. ſicut ſctūs paulus ſemetip-
ſum laudauit. Et qui bn̄ ſcit hoc/tpe ꝛ lo-
co cōuenientibꝫ facere/ſine alia intentiōe
mala admixta/magnū eſt meritū. nō aūt
pctm̄. Tn̄ difficile eſt ꝙ hoīes q̄ nō ſunt
ꝑfecti ꝛ in hūilitate fundati: ſciant hoc be-
ne facere/ſpēaliter in publico Facilius fit
hoc in ſecreto inter amicos in colloq̄o/ q̄
ſe mutuo diligūt deuote ac pure. et bona
ſua facta reuelāt inuicē. qn̄qꝫ ꝓ habendo
ꝯſilio aut ad dandā conſolatōem ¶ Ter-
tio querit̉ talis gloria/ꝓpter auariciā vel
ꝙ habeat̉ maioꝛ licētia/vel via/malefaciē-
di ꝛ decipiēdi. ꝛ ſic eſt pctm̄ mortale q2 fi-
nis eſt pctm̄ mortale. Silr̄ eſt ꝑ oīa ¶
Quarto vana gl̄a querit̉ ꝛ laudatio/ꝓ fi-
ne aliq̄ qui nō eſt niſi veniale pctm̄. ſicu-
ti qn̄ captat̉ aliq̄ leuis placētia/ in laude
alicui⁹. et hoc eſt pctm̄ veniale. niſi aliud
malū ſe admiſceat. Hoc dico ꝓpter illum/
qui ꝓ tpe illo/ordinare deberet laudē ſuā
ꝛ regratiari deo vel ad aliū ꝓfectū ad quē
tenet̉ ꝓ tūc. ꝛ ipſe hoc omittit ¶ Secū-
da cā ꝓpter quā vana gl̄a eēt pctm̄ morta-
le/eſt ꝓpter op⁹ vel materiā/ ꝑ quā vana q̄-
ritur doxa. ¶ Et fit h̄ tribꝫ modis. Quia
vel opus eſt malū de ſe ꝛ pctm̄ mortale. ꝛ
ibi nō eſt dubiū quin ꝗrere gl̄aꝫ peſſimū
eſt pctm̄ mortale. ſicuti ꝗrere gl̄am de oc-
cidēdo ꝓbū hoīem. de igne ipoſito. de ra-
piēdo feminas bonas/exprobrare alteri.
vel vindicādo ſe iniuſte de altero. ¶ Aut
opus de ſe bonū eſt. vt eſt facere elemoſy-
nas/ieiunare/orare Et ibi attēdere opoꝛ-
tet quō vana ꝗrit̉ gl̄a. Vel ſcꝫ ꝓ fine pꝛīci-
pali. ꝛ hoc ē pctm̄ mortale. q2 ſcḋm rectā rō-
nem/op⁹ bonū nō dꝫ ordinari in pei⁹ op⁹
ſicut in finē principalē. queadmodū pec-
catū mortale ſcḋm doctores eſt/ſiqs ꝑdicet
ꝓ victu hn̄do principalr̄. ꝛ tn̄ vnū ꝛ alte-
rū eſt ſcḋm ſe bonū. ſꝫ ordinatio ꝑuerſa eſt ꝛ
reuerſa. Si āt gl̄a ſurripit in dicto virtuo-
ſo ope/nō ꝗſi pꝛīcipalis finis aut princi-
palis cā ad faciendū idē op⁹/nō eſt pctm̄
mortale. Nihilomin⁹ cōſiliū bonū eſt au-
ferendi eā ꝛ expellēdi ꝗntū pōt. ad finem
ꝙ totū puri⁹ fiat ꝛ ad vitandū ꝑiculū po-
nēdi principalē intentōeꝫ in illa laudatō-
ne. Ampli⁹ etiā caueri debꝫ iſtō in ſpūali-
bus bonis ꝗ3 tpalibus/ꝓ tāto ꝙ ꝑcioſio-
ra ſunt. ¶ Poſtremo opus bonū pt̄ eē in-
differēs. hoc eſt dictū ꝙ de ſe nec bonū eſt
nec malū vt eſt hr̄e tunicā nouā. diuitias
aut pulcritudinē. Et in his rebꝫ hr̄e glo-
riā/de ſe nō eſt mortale pctm̄. Et dico no-
tāter de ſe. q2 alia pn̄t eē ꝑicula que caueri
debēt. vt ſcꝫ ſi mulier quedā ſcit/ꝙ ꝑ tuni-
cas ſuas/dat alijs occaſionē peccādi. aut
ꝑ ſuū pulcrū ſermonē. aut ꝑ nimis oñdē-
do ſuā pulcritudinē. aut ꝑ bn̄ chorizare/
ipſa tenet̉ dimittere. Qn̄qꝫ eccl'ia ꝓhibet
talia opa ſicut torneamēta. aut choreas. ī
certo tēpe ꝛ loco. Non dico ego cauēdam
oēm occaſionē ꝑ quā alius peccare poſſꝫ
q2 fieri nō poteſt. ſed nihil fieri debet ad
hunc finē qḋ ꝑ ſtultā placentiā aut fatuū
deſideriū aut aliter/alius peccet. Etſi ſci-
tur ꝓ certo/ꝙ dat̉ cā alteri ita peccādi/ca-
ueri debet ſcḋm poſſe Mulier enī nō tenet̉
neqꝫ dꝫ/deformare ꝛ defigurare ſe aut ve-
ſtire de ſacco/aut nunqꝫ ire pl⁹ ad ecciam:
quāqꝫ ſciat ꝙ aliq̄ ſtulti/ſtulte eā cōcupi-
ſcūt. tn̄ ſicut dictū ē/diſplicere ei dꝫ ¶ Per
hec q̄ dicta ſunt pt̄ ſciri qn̄ ipocriſ̄ aut ia-
ctātia/ſunt pctā mortalia aut nō ¶ Quā-
tū eſt de inobediētia aut de iudicādo aliū
ſpeciales faciā cōſideratōes. Et de cōtem-
ptu ꝛ dedignatōne ꝛ ſupbia que habetur
erga deum. ſicut lucifer et phariſei.

¶ Conſi. xiii Quādo ſupbia eſt mortale pctm̄ aut veniale ¶ z

Supbia erga deū/ hr̄i pt̄ ꝑ hoc/
ꝙ putat̉ hr̄i gr̄a quā qs nō hꝫ:
aut ꝑ h̄ ꝙ qs putat eā/aut vult
hr̄e de ſeipo. ſ. ꝑ ſuā ſapiaꝫ. aut
fortitudinē. aut pulcritudinē Aut ꝑ h̄ ꝙ
putat eā bn̄ meruiſſe erga deū. q̄i de⁹ ita te-
neat̉ facere. ꝛ ꝙ alit̉ faciēdo/ iiuſte faceret.
Aut ꝑ h̄ ꝙ qs putat ꝛ vult hr̄e grāꝫ a deo
q̄i ꝓ ſe ſolo ꝛ de h̄ ipſe ſupbit. ſic peccauit
phariſe⁹ q̄ reddebat grās deo de bonis ſu-
is. qḋ bn̄ factū ē. ſꝫ ī hoc ipſe deficiebat ꝙ

gaudebat ꝙ aliȷ̃ nõ habebãt illa vt publi
canus. Et hoc ſignũ erat ꝙ putabat clare
ꝙ bona ſua eſſent de ſe. non aũt de deo ſo
lummõ Alias enĩ nõ ſe plus glorificaſſet
ꝙ̃ ſi bona illa fuiſſent in alio. In trib⁹
vltimis caſib⁹ ſupbia ſemꝑ eſt pctm̃ mor
tale/ ſi aſſit deliberatio ⁊ plenus conſen/
ſus. quẽadmodũ ſemꝑ intelligo q̃ndo de
peccato mortali loquor ⁊ ante ⁊ poſt. In
primo caſu/ eſt p̃ſumptio que pt eſſe pec
catũ veniale ſolũ. Solũ dico quãdo ipſa
ↄtingit ꝑ ignorantiã. aut ipm̃ putare nõ
eſt certũ neq̃ affirmatũ. Exempli gratia.
Aliquis poteſt cogitare ꝙ ↄfeſſus ſit. aut
bene penituerit. q꞉ ſcilicʒ ad hoc ſatis bo
nas hʒ apparẽtias: quã̃ꝙ̃ forte nõ ſit ita.
Eſt itaq̃ ſecurius/ nõ ſe ſimplr̃ aſſecura/
re in talibus quin ſemꝑ habeať ratõnabi
lis timor diuinoꝝ iudicioꝝ ⁊ hũane fra/
gilitatis. Et in hoc peccauit ſanct⁹ petr⁹
qui tenebat ꝙ moreret̃ pro xp̃o ieſu ⁊ plu
res aliȷ̃ ↄformiter: qui putãt ꝙ cõtra ten/
tationes/ mirabilia facerẽt. Eſt etiã be/
ne conſiderandũ ⁊ aduertendum/ in hoc
peccato ⁊ in aliȷ̃s/ ꝙ ſcʒ aliquãdo recte iu
dicať ⁊ dicitur ꝙ om̃ia habeanť a deo ⁊ ſi
ne ipſo nihil valeret. ⁊ tamẽ totũ fit in cõ
trariũ. pro eo ꝙ volũtas nõ eſt iudicio rõ
nis cõformis. Et dici poteſt talib⁹/ ꝙ ip/
ſi ſeipſos ꝓprio ore cõdemnãt. Si enĩ di
cit ꝙ totũ habes a deo. cur gloriaris tu et
deſpicis aliũ acſi de teipſo haberes Hoc
apte videm⁹ in luxuria. ꝙ homo iudicat ⁊
bene ſcit/ ꝙ talis res eſt peccatũ ⁊ tamẽ fa
cit. Attendũ eſt itaq̃ ꝙ rõ ⁊ volũtas/ ſem
ꝑ ſint ↄcordes in bono. ⁊ totũ p̃ſperabiť.

Conſideratio quinta.

Quando iudicare aliũ eſt pctm̃ ⁊ q̃le.
IUdicare aliũ/ venit de ſupbia. Poteſt ãt
hoc iudiciũ fieri de opibus alteri⁹. vel de
ipſamet pſona. Et hoc fit duob⁹ modis:
Uno modo ꝑ certitudinẽ. altero ꝑ p̃ſum
ptionẽ leuem ſolũmodo ⁊ ſuſpitiõem.
Iudicare aliũ firmiť eſſe malũ erga deũ ⁊
iuſte damnandũ. peccatũ eſt mortale cõ/
tra bonitatẽ ſpũſſancti. q꞉ in vno momẽ
to/ ſpũſſctũs pt hoĩem facere bonũ. ſicut
paulo fecit Marie magđ. ⁊ multis aliȷ̃s ⁊
pt homo eadẽ hora penitere Eſtq̃ ſtultũ
⁊ iniuſtũ iudicare de hoc qđ neſciť. qđ ci/
tius iudicari debʒ ad bonũ ꝙ̃ ad malum
Iudicari de opib⁹/ pt eſſe q̃n opa de ſe
ipſis ſunt talia ꝙ q̃cunq̃ mõ ipſa nõ pñt
bñ fieri. nec ꝑ bonã intentõʒ nec alio mõ
Et ibi pt bñ ꝓ certo iudicari ꝙ ſunt mala
⁊ ꝙ alter malefecit. Si opa ſunt indiffe/
rentia. vel talia ꝙ pñt bene ⁊ pñt male fie
ri. iudicare ꝓ certo ꝙ mala ſint. niſi aliter
appareat/ eſt peccatũ mortale. q꞉ tamcito
immo citius iudicari debʒ bonũ ꝙ̃ malũ
q̃n fieri poterat bene. In hoc tamẽ ca/
ſu ⁊ in aliȷ̃s/ haberi pñt ſine mortali pctõ
alique ſuſpitiões ⁊ iudicia leuia. quã̃ꝙ̃
bonũ ſit eas cauere Et caueri debet bene
ne in tali caſu quis malũ loquať/ aut dif/
famet alium/ ꝑ tales leues p̃ſumptões. et
ſpecialiť in affirmãdo eas plus iuſto. aut
cõtra bonũ alterius. Sicuti ad faciendũ
mori hoĩem: ↄuenit certiſſimũ habere iu
diciũ. ⁊ ſimiliť in exulando ſiue relegãdo
extra patriã hoĩem. vel in auferendo ſibi
bonã ſuã famã notabiliť. In pruo tamen
dãno nõ eſt tale piculũ. Scdm̃ ea que
hic ⁊ pri⁹ antea dicta ſunt/ ſciri pt q̃n ha/
bere dedignatiõem de proximo/ eſt pctm̃
mortale aut nõ ⁊ etiã ꝑ ea que diceť de in
uidia ⁊ ira Et ſciendũ ꝙ iudicare ſuos
ſuperiores. multo peius eſt/ ꝙ̃ de aliȷ̃s

Conſideratio ſexta

Quãdo contẽptus ſupioꝝ eſt pctm̃ ⁊ q̃le
COntempt⁹ ſeu deſpect⁹ ſupioꝝ
⁊ ꝑ hoc non obedire/ eſt ſpẽale
pctm̃ ſupbie. Et eſt ſp mortale
q̃n ex certa ſciẽtia fit trãſgreſſio
mandatoꝝ ſuoꝝ ſupiorũ/ principaliter ⁊
ſolũmõ ꝑ eo ꝙ ipſi hoc p̃ceperũt. q꞉ ibi ꝓ
prie eſt cõtemptus. Aut quãdo nõ repu/
tanť. nec fit vis de preceptis eoꝝ. acſi ip/
ſi hoc nõ p̃cepiſſent. ⁊ ꝑ hoc nõ obeditur
Quãdo tamẽ trãſgreſſio fit mandotoꝝ a
ſupioribus datoꝝ/ pro aliqua fragilitate
aut pro alia cauſa: nõ eſt hoc nominãdũ
peccatũ ꝑ contẽptũ. Et hoc valde cõſide
randũ: ſpecialiter inter religioſos. ⁊ gene
raliter erga om̃ia precepta facta ꝑ hoĩes:
nõ ꝑ deum ſine medio. Sepe enĩ tranſ/
gredi ordinatiões eorum ⁊ regulas/ non
eſt peccatum mortale Et dicere aliter/ eet
nimis durum. Sed tamẽ quando contẽ
ptus accedit qualis dictus eſt/ non erit
excuſatio mortalis peccati. Hoc in lo/
co ſcire debetis/ ꝙ non tenemur obedi/
re ſuperioribus noſtris/ niſi in caſibus
in quibus/ ipſi ſunt nobis ſuperiores.

et in q̇bus dei ordinatõe aut noſtra volū
tate/nos eis ſummiſim⁹. Quia ſi ep̄s me
us p̄ciperet ingredi religionē. ego niſi vel
lem nō facerē. niſi publicū feciſſem pct̄m
p̱ qȯ hoc meruiſſem. Similiꝛ dico de ab
batibus. De dn̄is tp̄alib⁹. De p̄re ꝛ m̄re.

Conſiderato ſeptima.

Qn̄ inuidia eſt peccatū ꝛ quale.

Inuidia de ſe eſt peccatū mortale quia cō
traria eſt charitati. q꞉ de bono dolet alie/
no ꝛ gaudet de malo. ¶ Tamē cōſideran
dū eſt ꝙ inuidia aliq̄n ſurgit ex motione
naturali. quēadmodū aliq̇ ex natura ſua
corrupta. ſunt inuidi. ſicut videm⁹ int̄ ca
nes. Et ſimiliꝛ de alijs vicijs Et talis mo
tus inuidie nō eſt peccatū. q꞉ nō eſt in no
ſtra ptāte. Et ſi̾liter dico de oībus moti/
bus q̇s a natura habem⁹. Et hoc intelli/
gendū eſt qn̄ conſenſus nō iungitꝛ ¶ Se
cundo inuidia ſubrepit p̱ deliberatiōem
quandā. nō tamen p̱fectā nec plenam ſeu
cōpletā Et hec appellatꝛ prim⁹ motus. qn̄
nō aufertꝛ q̄cito q̇s facere poſſet. quanq̄
auferatꝛ anteq̄ꝫ habeatꝛ plenus cōſenſus ꝛ
incipit diſplicere. ꝛ hec nō eſt niſi veniale
pct̄m Et ſimiliter eſt in om̄i peccato gene
raliter. ¶ Tertio dolor de bono alterius
poteſt cōtingere ſine inuidia. videlicꝫ qn̄
dolor hmōi iō eſt. q꞉ tale bonū euenit ad
damnū alterius bone p̱ſone. aut populi
qui nō demeruit. vt ſi malus hō. habeat
ptātem grandē: p̱ quam mala faciat/ pōt
haberi triſticia ꝓ eo ꝙ talē habet ptātem.
¶ Quarto dolor ille de bono alteri⁹ acci
dit ex volūtate deliberata ꝛ certa ſcientia:
ſine cā bona. ꝛ hec eſt ſemp̱ pct̄m mortale
¶ Per hoc bn̄ poſſum⁹ ſcire qn̄ detractō
eſt mortale pct̄m aut nō Detractōeꝫ dico
de altero male dicere p̱ odiū vel inuidiam
Quia maledicere de alio. ꝓ fine bono/ ad
cauendū ne faciat malū. aut ꝓ eius corre/
ctōe. aut cā officij facere vel dare teſtimo/
niū veritati. nō eſt pct̄m. ſi alia mala volū
tas nō admiſceatꝛ. Et ſi hoc fit ſolū pro fa
cilitate loq̄ndi. ſicut ſepe ꝯtingit. ꝛ malū
qȯ dr̄/ nō cedit ad magnū dānū alterius/
vel fame ipſi⁹/ pct̄m eſt veniale. Sꝫ tamē
dānū poſſet eſſe tale/ ꝙ facilitas loq̄ndi n̄
excuſaret. Quia cauēda eſt leuitas dicēdi
qn̄ ad damnū grāde alterius cedit. ¶ Cō
formiter videre poſſum⁹ qn̄ deridere alte/
rū aut maledicere. pct̄m eſt mortale. aut n̄.
ſm̄ malū qȯ inde venit ꝛ intentōem faci/
entis/ ꝛ irā quā alter inde ſuſcipit. aut po
teſt recip̱e veriſimiliter. aut ratōnabiliter

Conſideratio octaua

Quando ira eſt peccatū ꝛ quale.

Ira de ſe eſt mortale peccatum. quia
ira eſt deſideriū vindicte ꝛ male vo/
lendi alteri/ quod eſt charitati ꝯtra
rium. Tunc ſicut in p̄habitis ita et
hic debꝫ ꝯſiderari/ ꝙ qn̄q̄ꝫ ira accidit per
bonā cām ꝛ ad bonū finē. qȯ fit/ qn̄ quis
iraſcitur ꝯtra vicia/ nō autē cōtra p̱ſonā.
Et ſic etiā iraſci debem⁹ cōtra ꝓpria vicia
ꝛ cōtra aliena quilibꝫ iuxta ſe ꝛ ſm̄ ſtatū
ſuum. ſicuti iudices q̇ debent punire ma
los de ſuis malefactis. Et q̇libet tēpe ꝛ lo
co debet ſe opponere aduerſus mala q̄ vi/
det fieri/ ſiue p̱ preces ſiue p̱ bonas exhor
tatōnes. aut p̱ ſi̾les modos. ¶ Ira aliq̄n
non eſt niſi p̱ua aut nulla affectō amoris
erga aliū. vtı qn̄ nō deſideratꝛ ei nec bonū
nec malū/ ꝛ eſt hic defectus aut diminutō
charitatis. Nec eſt pct̄m mortale niſi qn̄
p̱xim⁹ videtꝛ i extrema nc̄citate. q꞉ tūc ad
iuuād⁹ ē ſub pena mortalꝫ pctī ſi fieri pōt
¶ Qn̄ꝫ ira nō accidit niſi ex ꝯplexiōe na
turali/ ſicͭ hoīes antiq̇ ꝛ melancolici/ ſunt
de ſua natura iracūdi/ ꝛ ira talꝫ nō ē pct̄m
¶ Ira qn̄q̄ꝫ venit p̱ ſubitū motū ꝛ ip̱fectā
deliberatōꝫ ꝛ nō eſt niſi veniale pct̄m Sꝫ
ſi venit p̱ ꝯſenſiōꝫ p̱fectā/ pct̄m erit mor/
tale ¶ Nihilomin⁹ ira nō dicit qn̄ꝫ deſide
riū vīdicte/ ſꝫ eſt q̇dā impaciētia de facto
alteri⁹/ abſq̄ꝫ hoc ꝙ deſideretꝛ ei malū. hoc
nō eſt ꝓprie ira/ nec ē mortale pct̄m/ ſi ipa
tiētia nō ſit talis ꝙ ex toto īpediat rōeꝫ et
opatōeꝫ alioꝝ bonoꝝ ¶ Alteri⁹ ꝯſiderā/
dū eſt: ꝙ bn̄ p̄t deſiderari ꝙ malefactū al/
teri⁹ puniatꝛ p̱ iuſticiā ꝛ p̱ iudices ad h̄ or
dinatos/ ꝛ ad finē ꝙ q̇s gaudeat iure ſuo
et hoc nō eſt peccatū/ tm̄ ſe nō admiſceat
mala volūtas/ hoc eſt ꝙ nō plus deſidere
tur damnū alteri⁹/ q̄ꝫ recup̱are iura ſua ¶
Et ſm̄ hoc ꝙ dictū eſt/ iudicari p̄t/ qn̄ mi
nari vel vilipēdere alterū p̱ iram: eſt pct̄m
mortale/ aut non/ ſm̄ ſcꝫ ꝙ p̱ talia facta/
recipitꝛ vindicta/ ꝛ nocetꝛ proximo ¶ Eti/
am quo modo maledicere alteri p̱ delibe/
ratōem imprecando et optando ei malū
grande/ eſt peccatum. Et quo modo etiā
blaſphemare/ deſpicere/ ac denegare de/
um⁹ et ſanctos et ſanctas eius/ cauſa ire

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

ſue/eſt blaſphemia ⁊ villanũ mortale pec
catũ.ſi ꝑſona tunc ſcit aut ſcire debet hoc
quod dicit ⁊ facit. De iuramentis diceť
in ſequentibus.

¶ A Conſi.ix. Quãdo acedia eſt peccatum.et quale.

Acedia ex ſe nõ eſt mortale pec/
catũ.quia nõ dicit niſi tedium
boni ſpũalis.ſicqꝫ nõ eſt niſi di
minutio feruoris charitatꝭ.
Si tediũ hoc eſt de bono ſpũali laborio
ſo/tũc eſt naturale. Natura enĩ refugit la/
borẽ. ⁊ hoc nõ eſt peccatũ.quia mot⁹ iſte
nõ eſt in noſtra poteſtate. Etſi cõſentiť ta
li motui/adhuc nõ eſt niſi veniale pctm̃.
Pro generali quippe regula tene ꝙ ꝯſen
ſus ad id quod ſolũmodo eſt veniale pec
catũ.nõ eſt niſi veniale peccatũ. ¶ Sed
ſi tediũ eſt tale ꝙ ꝑ ipm omittiť fieri hoc.
ad quod q̃s teneť ꝑ preceptũ:clarũ eſt ꝙ
ibi eſt mortale peccatũ ¶ Aut ſi tediũ eſt
tale ꝙ diſpliceat etiã viuere.ac per hoc ca
dat quis in deſperatõem ſicut faciũt hi q̃
ſeipſos occidũt.peccatũ eſt mortale ¶ Pe
nes hoc conſiderari põt quãdo acedia di
cendi horas/⁊ audiẽdi miſſam/ pctm̃ eſt
mortale aut nõ. Quia ſiquis teneť dicere
aliquid ꝑ preceptũ aut ꝑ votũ/⁊ ꝑ acediã
omittiť/peccatũ eſt mortale. Si tñ pars
dimittiť vel omittiť parua.vel ſi fiant ali/
qui leues defectus/ꝑ hoc ꝙ nõ bñ atten/
diť:non oportet dicere ꝙ ſemꝑ ſit morta
le peccatũ Et q̃uis bonũ ſit attendere.ta
men ſi q̃s de certo ꝓpoſito non impedit ſe
ab attendẽdo:faciẽdo aliquid qꝺ totaliť
auferat intentõem/ſiue hoc fiat ꝑ cogita/
tõem/ſiue ꝑ opus:nõ oportet reincipere.
nec eſt mortale peccatũ q̃uis alio cogite
tur. Sed ſi ꝑ certã deliberatõem in dicen
do horas/q̃s ꝑcipit ſe impediri ab atten
tiõe/⁊ ita vult remanere.ita ſe impediri/
cogitur reincipe.quia ſic ſoluẽdo nõ q̃ta/
tur quis.q̃ppe quia tolliť bonũ propoſi/
tum qꝺ in principio habebať ad ſeruien
dum deo ¶ Eſtqꝫ ſciendũ ꝙ quelibet pſo
na xpiana/de ratõnabili etate/ debꝫ audi
re miſſam dñicis diebus ⁊ feſtis preceptꝭ
niſi habeat excuſatõem ratõnabilem.ſm̃
ordinatiõem et conſuetudinẽ patrie. vbi
ipſa eſt ⁊ quam ꝑlati volunt ⁊ ordinant/
⁊ ſufferũt vel permittũt.

Conſi.x Quando auaricia eſt peccatũ ⁊ quale. ¶ Q

Auaricia eſt inordinatus appe
titus habẽdi aliq̃d. Et fit hoc
quãdoqꝫ in retinendo.q̃ndoqꝫ
in adq̃rendo.quãdoqꝫ in deſiderãdo.
¶ Aliquid deſiderať quinqꝫ modis
Primo bonũ alterius.⁊ taliter ꝙ auferre
tur ſi fieri poſſꝫ.⁊ ibi eſt pctm̃ mortale.qꝛ
eſt furtũ cogitatõis ¶ Secũdo deſidera
tur aliqꝺ illicitũ.ꝑ certam ſciam ⁊ delibe
ratõem ꝯpletã.vti ſcꝫ aliquis nõ dignus
deſiderat prepoſiturã.aut eſſe iudex.de q̃
ſentit aut ſentire debet ꝙ ad hoc eſt indi/
gnus.⁊ ibi eſt mortale peccatũ ¶ Tertio
poteſt appeti bonũ alteri⁹ vel res nõ lici/
ta/ꝑ voluntatẽ nõ abſolutã.ſed ſub cõdi
tione expſſa vel intellecta.vt dicendo:vel
lem hoc vel hoc/ſi poſſem habere abſqꝫ of
fenſione dei/aut ſine damno alteri⁹.vel ſi
eſſem dignus Et hic nõ eſt peccatũ vel eſt
veniale peccatũ. Nec oportet ꝙ ſemꝑ co/
giteť conditio.ſufficit ꝙ ſubintelligatur
Eſt etiã intelligendũ ꝙ ꝑ tales optatões
aut deſideria/non omittať fieri hoc ꝙ q̃s
facere teneť de bonis alibi.⁊ ne generenť
in corde mali motus.q̃ poſtea auferri nõ
poſſint.ſicut cõtingit in iſto peccato aua
ricie.⁊ plus in peccato luxurie.qꝛ ĩ taliſca
ſu poteſt eſſe mortale peccatũ ¶ Quarto
deſideraťres nõ neceſſarie ⁊ ſupfluitates
ꝑ deſideriũ nimis ãrdens.⁊ tale ꝙ mens
impediť totaliter ad cogitãdũ de ꝓpria ſa
lute.⁊ ibi eſt cupido vel ſolicitudo peſſi/
ma/q̃ eſt in euangelio ꝓhibita.⁊ eſt pctm̃
mortale. ¶ Quinto deſiderať ꝑ amorem
nimis magnũ nec tamẽ talem ꝙ q̃s vellet
offendere vel omittere ad cogitandũ de ꝓ
pria ſalute ⁊ ibi ẽ pctm̃ veniale. Et poteſt
amor ſic eſſe temꝑatus/ꝙ nõ erit peccatũ
immo meritũ ſm̃ bonũ finem intentũ
¶ Auaricia in adq̃rendo eſt multis mo/
dis ¶ Adq̃ritur enĩ aliquãdo ꝑ iniuſtici
as ⁊ fraudes ⁊ vias illicitas ⁊ ibi eſt pec/
catũ mortale.q̃ndo ars qua adq̃ritur/ eſt
peccatũ mortale.ſicuti in ꝑiurando.aut
tranſgrediẽdo mandata dei.ſicuti eſt de
ſtultis mulierculis.vti eſt de vſurarijs.et
falſis mercatoribꝫ q̃ mentiũtur.⁊ iurant
ſuas merces alias eſſe q̃3 ſint.vti in ludis
prohibitis Queadmodũ etiã q̃ñ omittiť
fieri debitũ diebꝫ dñicꝭ de audiẽdo miſſã/

pro mercãdo: niſi aliud excuſet. vt ē ee po
teſt in aliq̃bus caſibꝫ. ¶ Adq̃ritur aliq̃n
ꝑ media que nõ ſunt niſi venialia pecca/
ta. vt ꝑ verba ocioſa ⁊ iocoſa ⁊ mendacia
ad riſum dominos ꝓuocãtia. et poteſt eẽ
ibi ſepius veniale dũtaxat peccatũ. Et ſi
aliqui facerẽt ſicut fiſtulatores aut iocu/
latores aut ſicut qui ſimilia exercẽt/ ad lu
crandũ vite neceſſaria quia aliã artẽ non
ſciunt: nõ auderem dicere ꝙ eſſent extra
ſtatum ſalutis. Quia domini/ ad auferẽ
dum eorũ melancolias que eis ſupueni/
unt occaſiõe magni oneris quod portãt
capiũt inde ſolaciũ ⁊ deductõem in talibꝫ
rebus ⁊ aliquãdo etiã ppl's ¶ Hic poſſet
audacter ſermo fieri de mercãtijs qñ pec/
cat in eis ⁊ quãdo nõ ⁊ de modis cõmittẽ
di vſuras. ſed cauſa breuitatis trãſeo illa
faciliter/ ad pñs ¶ Auaricia eſt in reti/
nendo. q: ſi retinet alienũ ſciẽter ⁊ contra
placitũ eius cuiꝰ res illa eſt. taliter ꝙ ſi ip/
ſe ſciret/ non ſibi placeret/ ⁊ nõ habet vo/
luntas reſtituendi tpe ⁊ loco. Sed ſi res
talis eſt ⁊ iſtiuſmodi hoĩs/ ꝙ certã habeo
confidentiã ꝙ ille cuiꝰ res eſt/ nõ haberet
diſplicentiã ꝙ ego haberẽ. ⁊ me cum illa
iuuarẽ. Uel ꝙ ad pñs nõ habeo cõmodi
tatẽ reſtituendi ſine aggrauatõne magna
⁊ alter de hoc nõ damnificat granditer. et
habeo volũtatẽ reſtituendi tpe ⁊ loco. ibi
nõ eſt in retinendo pctm̃ mortale. ¶ Se
cundo retineri poteſt id q̃d neceſſariũ eſt
pro ſe ⁊ pro ſuis ſm ꝙ req̃rit ad ſtatum ⁊
dignitatẽ ⁊ alia que iuſte exercent ⁊ habẽ
tur. ⁊ hic nõ eſt peccatũ. ¶ Tertio retinẽt
ſupflua ⁊ que nihil proficiũt ad neceſſita
tem ⁊ ad ſtatũ hoĩs/ ⁊ ibi ſepe eſt peccatũ
mortale ⁊ ſpecialit quãdo hoc fit ꝑ ardẽs
deſideriũ hñdi vel adq̃rẽdi/ q̃d ſatiari nõ
poteſt. Et huiꝰ ſignũ eſt ꝙ plus eligit ꝙ
res putreſcat ⁊ vaſtet/ q̃z ꝙ tradat ad vſuꝫ
⁊ fructũ Sed tamẽ amor retinendi talia
nõ neceſſaria poteſt eẽ ita ꝑuus. ꝙ nõ erit
niſi peccatũ veniale. Et ſpecialiter ſi tũc
nõ occurrat vel cõpareat pauꝑ q̃ ſit in ꝑi
culo mortis/ niſi ei ſuccurrat. q: tũc tenet
aliquis iuuare ꝑrimũ tam de ſupfluis q̃z
de his que ſunt neceſſaria ad ſtatũ. nõ au
tem de his que ſunt neceſſaria ſimplicit
ad victũ. quia melius debeo me amare et
vitã meã q̃z alteriꝰ Et ibi data eſt general
regula/ qñ dari debꝫ elemoſina ſub pena
peccati mortalis. tũc ſcꝫ/ quãdo videt ali
us in ꝑiculo mortis/ nec videt q̃uo ei ſuc
currat ꝑ aliũ. Tunc enĩ tenet quis occur/
rere ſub pena peccati mortal'/ ſi facere po
teſt ſine ꝑiculo tali in quo alter eſt/ quod
nominat extreme neceſſitatis.

¶ Conſideratio. XI

Quando gula eſt peccatũ et quale.

Gula eſt deſideriũ aut appetitꝰ
deordinatus. in manducando
Et eſt de ſe veniale ¶ Et pt eue
nire quinq; modis. Aliqñ ap/
petitus eſt ſolũ ex natura. quãdo natura/
liter deſiderat manducare ⁊ bibere. qñ fa/
mes aut ſitis habet. et in hoc nõ eſt pctm̃
nec in delectatõe que naturalit eſt in mã/
ducãdo. quia hoc non eſt in noſtra ptãte
¶ Scd'o vltra deſideriũ hoc/ iungit qñꝫ
deſideriũ voluntariũ ⁊ placentia in dele/
ctatõne. ⁊ ibi eſt peccatũ veniale ¶ Tertõ
quãdo fit tranſgreſſio alicuiꝰ mandatoꝝ
dei vel eccleſie. ſicut ieiunioꝝ ſtatutoꝝ/ ꝑ
gulam ſine cauſa rationabili. Qñ tñ pſo/
na grãditer ſe grauaret in ieiunãdo ſcꝫ vel
ꝓpter eiꝰ ſenectutẽ/ vel infirmitatẽ/ aut ni
miã iuuẽtutẽ: aut propter laborẽ q̃ eſt ei
vtilis ⁊ neceſſariꝰ vel q: nõ habꝫ vñ paſca
tur vna vice. aut q: habet infantẽ quem
lactat ⁊ nutrit. In caſibꝫ iſtis ⁊ ſimilibus
nõ tenet pſona ieiunare. imo peccaret ali
quãdo ſi ieiunaret. quia aliqñ grauarꝫ na
turã ſuã ⁊ cõplexionẽ nimis. ¶ Quarto
quãdo tale placitũ habet in manducãdo
ꝙ preponit diuino amori. hoc eſt dictuꝫ
ꝙ potiꝰ fieret trãſgreſſio mandatorũ dei/
q̃z ꝙ abſtineret a manducãdo. ⁊ ibi ẽ pec/
catũ mortale. ſicut ſi aliquis propter ſuũ
guloſum mãducare. vult rapẽ alienũ. aut
nõ vult ire ad eccleſiã quãdo ad hoc tene
tur aut qñ ſcienter omittit facere aliquod
mãdatoꝝ dei/ ꝓpter nimiã ſuã repletiõem
aut inebriatõnem ¶ Et hic ſcit qñ ebrie/
tas eſt pctm̃ ⁊ qñ nõ. Quia ſi q̃s cadit in
ebrietatẽ fortuitu. ꝑ potatiõeꝫ maiorẽ q̃z
ſit rationale/ vel fortius vinũ q̃z putauit.
peccatũ eſt veniale. Si autẽ pſona bene
ꝑcipit ⁊ vidit ⁊ ſcit malũ quod accidit ex
inebriatõne: ⁊ nihilominꝰ ꝑ guloſitatem
inebriat ſe ſciẽter/ ipſe peccat mortaliter.
Et ſimiliter facit ille q̃ aliũ ꝑ maliciã ine/
briat. aut ꝑ inebriari malo ſcꝫ vel ad deci/
piendũ vel ad infamãdũ ¶ Eſtq; conſide
rãdum ꝙ ſi pſona tenet ꝑ votũ aut ꝑ gene

rale preceptū eccleſie. aut p penitentiā/ ie
iunare. et accidit ſibi vnū aliqͦd de ſupra
memoratis impedimētis/ p que grauare
tur/ bonū eſt ꝙ petat conſiliū de non ieiu
nando a ſuo plato. vel ad minꝰ a ſuo cura
to. aut ꝯfeſſore. ſi cōpetenter fieri pōt ⁊ re
quiri ad habendā maiorē ſecuritatē.

Conſideratio. XII

Quando luxuria eſt peccatū et quale.

l Uxuria de ſe eſt cōtra mādatū dei. Et fit multis modis Quia aliqñdo nō eſt niſi in pmo motu cogitatōis. ⁊ ibi eſt pctm̄ veniale. qꝛ conſenſus nō eſt pfectꝰ. Scdō pt haberi cōſenſus ad delectatōē q̄ eſt in ope luxurie qͦd eſſet pctm̄ mortale. ⁊ ibi ē pctm̄ mortale. Et ſilr accidit in aliis peccatis. vt aliqs poſſet tantū delectari i cogitādo qm̄o ſuꝰ inimicus haberet magnū dolorē aut infortuniū/ ꝙ peccaret mortaliter poſito ꝙ hoc maleficiū nō vellet facere ſuo inimico. Silr perſona pt cogitare de delectatōne quā habēt illi q̄ peccant p luxuriā ⁊ in hoc habere bn̄placitū p deliberatōem pfectā/ ꝙ peccabit mortalit᷑ poſito ꝙ nolit tale opꝰ facere. Aliō eſſet ſi qs acciperet delectatōem in his q̄ de ſe nō ſunt niſi veniale pctm̄. qꝛ ꝯſenſus in pctm̄ veniale/ nō eſt niſi veniale pctm̄. Tertio poteſt haberi cōſenſus ad opus carnale/ extra matrimoniū. ⁊ ibi eſt ſemp peccatū mortale. Quarto aliqñ nō ſolū tenetur mala volūtas in corde. imo etiā nutrit᷑ ipſa a foris invidendo ⁊ loqñdo vel tangendo ſe vel aliā pſonam. ⁊ ibi ſp eſt mortale pctm̄. ſicuti volūtas ex qua ſeqt᷑ opus. eſt pctm̄ mortale Ecce videtis quot peccata mortalia fiūt ſepe/ quādo tenet᷑ mala voluntas. ⁊ ſpecialit᷑ in choreis ⁊ in aliis iocunditatibꝫ ſeculi. Alit᷑ dicēdū foret ſi nō habeat᷑ mala volūtas ab intus. qꝛ videre pulcritudinē mulierꝰ/ fieri poteſt ſine peccato. vel ꝙ nō erit niſi pctm̄ curioſitatis. Debet etiā cauere pſona. ſciam dico/ ꝙ n̄ det cauſam peccādi alteri p viſum. aut trāſitū ſuū. aut ſermonē. aut tactū. qꝛ ibi eēt pctm̄. poſito ꝙ nō vellet peccare carnalit᷑ quia etiā caueri dn̄t picula que eueniūt p malos motus/ q̄ inde exurgūt. Quito cogitari pt de pctō carnis ad cōfitendum vel ad cauendū. vel ſolū p cōditionē. dicēdo ſi nō eſſet ꝯtra mādatū dei/ talis. eē ſi eret aut talis. ⁊ ibi ſepe nō eſt pctm̄. vel n̄ eſt niſi veniale. Sꝫ tn̄ ꝙ caueat᷑ malꝰ conſenſus ꝯtra mādatū dei. ⁊ ꝙ talis cogitatio nō inflāmet ſe nimis De hoc pctō ſcripſi diffuſius alibi in vno tractatulo nominato ſpeculū anime

Conſideratō XIII

De mendacio ⁊ quale peccatum eſt.

m Entiri ad dānum magnū alterꝰ/ eſt peccatū mortale Mentiri per iocū aut ad vtilitatē ſuā vel alterius/ ſine damno alterꝰ eſt pctm̄ veniale. Et ſciendū ꝙ bn̄ pōt celari aliqua veritas ſine mēdacio et ſine pctō. Sꝫ tn̄ om̄e mendaciū/ eſt malum ⁊ pctm̄. qꝛ fit abuſus loqle q̄ ordinata ē ad hoc manifeſtandū qͦd eſt in corde. ⁊ pncipaliter ppter hoc. qꝛ ſi daret᷑ licētia mētiēdi ſine pctō/ deſtrueret᷑ tota fiducia ſocietatis q̄ eſt inter hoīes. qꝛ neſciret᷑ qñ veritas diceret᷑ ⁊ qñ nō exq̄ mētiri poſſet licite in aliq̄ caſu. Quātū ad opa bn̄ pōt fieri aliqd ad aliā intētōēꝫ qꝫ ad eā ad quā accipiūt vidētes: ad celādū ſe in certis caſibꝫ. ſicut faciūt q̄ inſidias aptāt ⁊ faciūt i bell

Coſideratio XIIII

De iurādo ⁊ quando eſt mortale.

Iurare falſum ſciēter. in oī caſu eſt pctm̄ mortale. ſiue i rebꝫ ſeriis. ſiue in iocis Sꝫ ſi p inaduertētiā aut facilitatē loqñdi peierat᷑/ pt eſſe veniale pctm̄. quāqꝫ mala cōſuetudo nō excuſet eos q̄ p ipam piurant Ibi vides qꝫ grāde malū eſt aſſueſcere ſe iurationibꝫ. Et accipit᷑ iuramētū ad intētionē eiꝰ cui fit. ⁊ ſm̄ vſum cōem intelligēdi qꝛ q̄ arte iurat falſum. arte periurat. Et qn̄tū ad iuramētū de futuris/ pſona ſtati piurat tūc cū hꝫ volūtatē firmā/ nō implēdi. vel quia nō complet de facto.

Conſideratio XV

De correctōne fraterna.

n Os tenemur ſub pena mortalis pctī/ corrigere bonis ſermonibꝫ vel aliter/ noſtrū pximum qñ ſcit᷑ ꝙ malefacit. ⁊ certū tenet᷑ ꝙ p illaꝫ correctōēꝫ q̄ ei fiet ipſe ſe cōtinebit. ⁊ alit᷑ nō. Sꝫ ſi eſtimat᷑ ꝙ nihil pficiat᷑. ⁊ ꝙ forte peius faceret vel pſeq̄ret᷑ vel odiret᷑ is q̄ talē inſtrueret. tūc nō tenemur pmū corrigere. niſi ſimꝰ iudices. vel pblica officia

habentes.qꝛ eſto ꝙ malefactoꝛ iraſcatur,
aut nō.ipe eſt puniēdus. niſi eſſet ꝙ forſi
tan propter hoc/ maius malū adueniret
reipublice et bono cōmuni. Et intelligit
etiā hoc.qn̄ publica ſunt peccata

Cōſideratio XVI

Qn̄ facere cōtra cōſcientiam/ eſt peccatū
mortale aut non.
q Uecunqꝫ ꝑſona que firmā ha/
bet cōſcientiā de aliq̄ ꝙ ſit pec/
catū mortale.⁊ in illa cōſciētia
ipſa hoc facit/peccat mortaliter/quantū/
cūqꝫ res illa ſit nō mala Sꝫ tales falſe cō
ſcientie ſepe refutari debent.et auferri ad
iudiciū magis ſapientiū. Et eſt intelligē
dum quod dꝛ/de cōſcientia firma. qꝛ ꝓp/
ter quaſdā faciles dubitatōnes que habē
tur ⁊ q̄s nō eſt facile auferre qn̄ꝫ/nō opoꝛ
tet ꝙ hoc qḋ dictū eſt/habeat locū.etiā ha
bet fortioꝛ conſcientia ad contrarium.

Cōſideratio XVII

Quō de duob⁹ malis/min⁹ eſt eligēdum.
q Uotienſcūqꝫ ꝑ ſuū factū aliq̄s
cadit in tales laqueos/ ꝙ effu/
gere nō poteſt abſqꝫ peccando.
tūc debet omittere ⁊ cauere/ ne
faciat id qḋ de ſe eſt peius. Quēadmodū
ſi q̄s iuraſſet occidere aliū.ipſe debꝫ nō te
nere ſuū iuramentū.⁊ nō occidere alium.
Et ſimiliter dico de oībus iuratōibus
et de oīb⁹ minis.ꝓmiſſionib⁹ ⁊ votis ꝑ
que peius fieret ea ſeruando q̄ꝫ omittēdo
propter ſupuenientes caſus fortuitos.vł
quia facte ſunt ſtulte ⁊ improuide.

Cōſiderato XVIII

Quādo ignorātia eſt peccatū ⁊ quomō.
Ignorātia accidere pt/ aut ꝑ negligentiā
non volendi apponere laborē ad ſciendū
id qḋ debet ſciri.aut ad finē ꝙ liberi⁹ pec/
cet ⁊ iocundi⁹. Et iſte ignorātie nō excu/
ſant pctm̄.imo aliqn̄ grauī⁹ efficiūt. Alia
ignorantia qn̄ q̄s fecit ſuā diligentiā ſcḋm
ſtatū ſuū ⁊ ſuū intellectū ad ſciendum id
qḋ ſciēdū erat/⁊ tn̄ nō ſcit totū hoc qḋ ex
pediuit ſciri ad ſuū ſtatū. Et talis ignorā
tia/excuſat ex toto pctm̄.ſicut ignorantia
facti. Si aliq̄s putaret māducare piſces
in ſexta feria/⁊ dant ei carnes in ſimilitu/
dine piſciū.talis māducādo nō peccat.ni
ſi aliter ſciat Et ſilr in plurib⁹ caſibus.qꝛ
ignorātia de ſe nunqꝫ eſt peccatū.ſꝫ negli
gentia ⁊ ꝯtēpt⁹ ſciēdi/facit peccatū.

Conſideratio XIX

De confeſſione multa documenta.
n Os tenemur ꝯfiteri poſtqꝫ pec
cauim⁹ mortaliter/tantūmō in
caſibus que ſequūt. Uidelicet
vna vice in paſchate.ꝓpter ordi
natōem eccleſie. Scḋo quādo recipi de/
bet ſacramentū euchariſtie. ⁊ ſcḋm quoſdā
oīa ſacramēta.baptiſmo excepto. Ter/
tio quādo quis eſt in periculo mortꝭ ſcḋm
veriſimilē cōiecturā ⁊ humanā dubitatō
nē.ſicuti in ꝑiculo grauis īfirmitatꝭ. aut
belli aut maris Quarto qn̄ habet ꝯfeſſoꝛ
qui abſoluere pōt de peccatis. ⁊ putat ſi/
ne credit ꝙ nunqꝫ habebit.niſi forte nūc.
vt accidere pt in caſib⁹ prelatis reſeruatꝭ.
Quinto qn̄ firmā hꝫ q̄s conſciāꝫ quā nō
deponit ꝙ debet cōfiteri. Et eſt hoc intel
ligendū qn̄ haberi pōt preſbyter talis q̄
poſſit abſoluere.⁊ qui nō ſit qui cōfeſſio/
nē reuelet.nec hortet confitētē ſibi ad ma
lum faciendū. Quia in tali caſu fieri debꝫ
acſi nō haberet tal' ſacerdos.etiā ſi eēt ipe
ꝓprius curatus. Et q̄uis materia iſta de
confeſſiōe ſit bene vtilis ad diu tractādū:
tamē ego breuit' trāſeo/ dicēdo de ea que
ſequūtur ¶ Prio de pctō veniali nemo te
net confiteri. q̄uis ſit bn̄ factū ⁊ ꝑfectio.
Et ſimilr dico de circūſtantijs ⁊ cōditiōi
bus/q̄ de ſe nō ſunt pctā mortalia ¶ Itē
celari dꝫ pctm̄ alteri⁹ in confeſſione/ſicut
confitēs vellet ꝙ celaret ſuū pctm̄.⁊ nō de
bet obediri cōfeſſori q̄ hoc vellet inq̄rere,
⁊ ſpēaliter ſi nō ſciret bn̄ ꝙ cōfeſſoꝛ vellet
proficere alteri ⁊ nullo modo nocere. ſic
ſit qn̄qꝫ ad trahendū alium a ſuo pctō ſin
gulariter extra confeſſionē.niſi forte ī ca/
ſu quo ꝓpriū pctm̄ dici nō poſſet pſōitero
cuicūqꝫ/ſine accuſando ¶ Itē q̄ nō hꝫ cō
tritionē.hoc eſt ꝓpoſitū ⁊ deſideriū abſti/
nēdi a pctō.talis nō abſoluit.⁊ debet po/
ſtea integre cōfiteri.⁊ etiā de iſta fictiōe.ſe
ſimulaſſe ſcꝫ quaſi habuerit bonā contri
tionē. Et ſcḋm aliq̄s ſufficit ꝙ nō habeat ꝑ
ſens volūtas peccādi ¶ Itē bonū eſt bre/
uem facere cōfeſſionē: ſine faciēdo longū
ꝓceſſum ⁊ ſine dicēdo longā q̄ſi fabulam
Sufficit ꝙ cōfeſſoꝛ ſufficiēter intelligat
hoc ꝙ cōfitēs fecit. et ꝙ omittat id qḋ ad
grauitatē pcti non ptinet. Et ſpēalr hi q̄

ſepe confitẽtur. aduiſare debent hoc de q̃
bñt ſpẽaliter conſciã ꝛ hoc ipm dicere et
reſiduũ i generali ꝛ breuiter. niſi forte ali
ter fieret/ad hñdum conſiliũ aut conſola
tionẽ ¶ Itẽ contigit ꝙ aliq̃s ignorat de
aliq̃bꝫ factis Utrũ faciat vel non. nec etiã
ſcit vtrum mortaliter peccet aut non. et
in tali caſu/poteſt confiteri ſub conditõe
dicendo. Ego dubito de tali facto aut de
mõ facti ꝛ de intentõe/pro q̃nto ego pec/
caui ego ꝯfiteor. qꝛ in cõfeſſione mentiri
nemo debet. nec affirmare hoc de q̃ eſt du
biũ. Tñ bonũ eſt ꝛ ſecurũ de talibꝫ penite
re/ac ſi quis certꝰ eſſet. ¶ Itẽ ſi q̃s ſentit ſe
ꝑ frequẽter cõfiteri ꝙ minorẽ ex hoc habe
at deuotõem/occaſiõe conſuetudis/ talis
debet abſtinere ad aliq̃d tps. Et ſiliter di
co de recipiendo ſacramẽta corporis dñi
noſtri Jeſu xpi Sꝫ q̃ ſe ſentit ꝓficere ex h̃
magis ꝛ magis/ꝛ habere maiorẽ cõſcien
tie pacẽ/põt omĩ die confiteri ꝛ omni die
cõicare ¶ Itẽ nemo ꝓſumere debꝫ ꝙ poſ
ſit aut ſciat ſe ponere in ſtatũ talẽ ꝑ diligẽ
tiam cõfeſſionũ/quin ſꝑ inueniat de pul/
uere defectuũ venialiũ. qꝛ in ipſamet con
feſſione peccat venialit. Itaq̃ in vacuũ
talis fatigaret ſe/q̃ nimis vellet de talibꝰ
defectibus confiteri/ꝛ circa eos imorari.
Quia etiã q̃rat hõ multis aliis modis q̃
per confeſſionẽ. vtꝫ eſt dicere pater noſter
aut ꝑcutere pectus ſuum.

Conſideratio XX

De petis que fiũt in mercantijs.

IN mercantijs caueri debẽt alique condi/
tões ſpecialit. Uidelicet ꝙ nihil iuret ab
aliq̃/niſi q̃d tenere velit. ꝛ niſi teneatur. qꝛ
aliter ꝑiurat ꝛ peccat mortalit qui ſcient
facit. Et eſt hoc dura res ꝓ noſtris merca
toribꝫ de frãcia ¶ Itẽ ꝙ vitet mẽdaciũ (et
ſpecialit ad damnũ alterꝰ) in laudãdo ſu
as merces multo pluſq̃ iudicent eſſe lau/
dãde. Itẽ ſi in mercibꝫ ſiue venalibꝫ ſunt
magni defectꝰ q̃ ſciri non poſſunt aut ꝑci
pi/ſiue recipiẽdo ſiue tangẽdo/ nõ debẽt
celari. nec vendi debẽt ac ſi ꝓdictos defe/
ctus nõ haberẽt. Aliter enĩ fieret deceptõ
alterius/grãdis ꝛ aliter q̃ q̃s rõnabiliter
vellet ꝙ ſibi fieret. ¶ Itẽ ꝙ pro mercãtijs
ſuis q̃s non ꝑdat ſeruitiũ dei ad q̃d tenet
per preceptũ dei aut eccl'ie. ꝛ ſpẽaliter ſm
patrie ꝯſuetudinẽ in q̃ eſt. ꝛ quã plati ſci/
unt ꝛ ſuſtinent. ¶ Itẽ ꝙ cuſtodiat bona
fides ſm ꝙ merces conſtiterit ꝛ pro q̃nto
vẽdi poſſint. ſaluo ſufficiẽti lucro ſm la/
bores factos ꝛ ſm tẽpus q̃d currit. Et ꝙ
ꝓpter ſimplicitatẽ alterꝰ aut bonã fidem/
nõ fiat ei peius ¶ Itẽ ꝙ nõ vendat carꝰ
ad credulitatẽ q̃ ad argẽtũ. Niſi forte ha
beret damnũ magnũ in nõ habendo argẽ
tum. Et in caſu iſto ꝛ in omĩbꝫ ſimilibus
debet homo ſuã examiare conſciã. Quia
ſi iudicat ꝙ plus diligeret ſuam pecuniã
vel etiã minorẽ/q̃ expectare ꝛ plus habe
re/ꝓpter damnũ q̃d recipiet. ego teneo/ꝙ
rõnabiliter põt vendere carius/ſm dam/
nũ quod ſcit aut intelligit ſe habiturum
Propter q̃d in multis caſibꝫ ſciri poteſt/
quando erga deũ fit vſura ꝛ quando nõ.
quia intentio eſt que facit pctm̃ erga deũ
quicq̃d ſit de iudicio ad homĩes. Propte
rea ſiquis carius vendat ad credulitatẽ ſi
ue expectantiã/ꝛ ꝓpter hãc cauſam/nõ vel
let ſtatim ſolui/vſura eſt ¶ Item ad cauẽ
dũ ꝑiuratões ꝛ mendacia ꝛ alia pctã/ego
conſulo. ſeruari conſuetudinẽ quorundã
bonorũ ꝛ fideliũ mercatorũ hoc eſt. nõ ſu/
ꝑferre ſuas merces. ſꝫ eas vendere ad vnũ
verbũ. Et quãdo videbit hec cõſuetudo/
citius ꝛ breuius emet. ꝛ fiet placitum deo

Cõſideratio XXI

De bona fidei noſtre credulitate.

Quilibet homo q̃ habet rõnẽ et
diſcretõnem/debet ꝑ expꝛeſſum
credere articulos nõſtre fidei. ꝛ
veritates q̃ ei cõiter ꝓdicant et
annũciantur. tam ꝑ vſum ſctẽ eccleſie. vtꝫ
eſt in colendo feſta ꝛ ꝑ auctores approba
tos ꝛ ꝑ ſuũ curatũ. Sicuti eſt ꝙ eſt vnus
ſolus deus in tribꝫ ꝑſonis. qui omĩa crea
uit. ꝛ q̃ habꝫ iuſtũ ꝛ ſapiẽs regimẽ totius
mũdi. Et cõformiter de alijs articulis et
veritatibus. Nec debẽt ſimplices hoĩes
magnas facere inq̃ſitões de talibꝫ verita/
tibus. ſed eas credere humiliter. qꝛ peſſi/
ma ſuꝑbia eſt nõ velle intellectũ ſuũ ſum
mittere ad credendũ ꝛ ſe inclinãdũ/in id
quod deus ꝓcepit ¶ Cõtra hoc faciũt illi
q̃ murmurãt de hoc ꝙ deus facit vni ꝛ nõ
alteri. ac ſi ſit iniuſtus. aut neſciat q̃d faci
at. ¶ Contra hoc faciũt ſortilegi ꝛ ſortile
ge Et ſi eueniat ꝙ inimicus tibi afferat vl'
mittat tibi fantaſias ꝛ cogitatões contra
aliquas veritates fidei. et tu ſentis ꝙ eas
repellere nõ potes. nõ reputes ꝛ cõtemne

eas. tantũ cura ꝙ bonũ habeas deſideriũ
et voluntatẽ credendi id quod credendũ
eſt ⁊ ſm ꝙ teneris. Et iſta bona volũtas
reputat̃ tibi pro facto. et erit tibi merito/
ria. Nec hoc dico quin etiã rogare debe/
as deũ/ ꝙ libereris de tali tentatõe. Et eti
am habere cõſilia ſapientũ. Quanq̃ꝫ fre/
quẽter nõ ſit aliud conſiliũ/ q̃ꝫ qd̃ dixi. ſi/
cuti alia vice planꝰ ſcripſi de tentatõnibꝫ
blaſphemie Et ſicut fuit dictũ ſancto An
thonio qui aliquãdo poſuerat ſe ad pen/
ſanda diuina iudicia: quõ vnus eſt bonꝰ
alius eſt malus. q̃uo tot ⁊ tanta eſt quãti/
tas dãnandoꝝ reſpectu ſaluandorũ. Et
ſimiliter de alijs iudicijs dei. Et tũc dictũ
fuit ei Anthoni anthoni de te cogita. ⁊ de
um dimitte cõuenire cum ſuis creaturis.
Satis enĩ ſapiens bonꝰ ⁊ potens eſt/ ad
faciendũ id qd̃ faciẽdũ eſt. etiã abſqꝫ hoc
ꝙ tu doceas eũ. aut introeas ſecreta eius.
Sicuti ei dicebat̃. fac bñ et bene habebis

Cõſideratio XXII

De excõicatõe et de remedio eius

Q Velibet pſona/ que ſciẽter ſe p
mittit excõicare/ ⁊ nõ apponit
q̃ꝫ cito poteſt remediũ p ſua ab
ſolutiõe. ipſa peccat mortaliter
pro cõtemptu ſui plati. ⁊ cũ hoc pdit bo/
na que ſũt in ſancta eccl'ia/ qd̃ eſt pditio
horribilis. Et eſt hoc intelligendũ vſqꝫ q̃
peniteat ⁊ confiteat̃. ⁊ habeat ſuã abſolu
tionẽ ad minꝰ a deo. Quod tũc fit. ſqñ qs
ab eccleſia excõicatus eſt. nec poteſt cõue
nienter apponere remediũ ad habẽdã ſu/
am abſolutõem. ita ſtatim. ⁊ inclamat mi
ſericordiam a deo. Et tũc nõ eſt expulſus
habendi ptem ſuã de bonis que ſũt in ec
cleſia ſancta generaliter. q̃nq̃ꝫ adhuc non
debeat intrare ad officiũ diuinũ. nec alia
ſibi prohibita facere. quouſqꝫ ſuam ab ec
cleſia habeat abſolutõem. Et debet vi/
tari omĩs homo excõicatus ab eccleſia' q̃
eſt noiatim excõicatus ⁊ denũciatus. ⁊ p
hoc ſcitur ꝙ ipe eſt excõicatus. excepto in
quibuſdam caſibꝫ. vti ſeruitor pt̃ ſeruire
dño ſuo excõicato. vti etiã poteſt eis fieri
ſermo p correctõne eorũ. vti in caſu extre
me neceſſitatis. ⁊ ſic de alijs caſibꝫ.

Cõſideratõ XXIII

Quomodo ſacerdos vitari debet ne miſ/
ſa eius audiatur.

V Itari nõ debꝫ ſacerdos in ſuis
miſſis aut alijs officijs: niſi ſit
excõicatus p ſuũ nomẽ ⁊ talis
denũciatus Alias quantũcũqꝫ
ſit peccatoꝝ ⁊ tenẽs concubinas/ aut alia
faciens mala/ quia ex quo prelati ſuperio
res in eccleſia dei/ hec ſuſtinent/ nemo te/
net̃ tales vitare. Et ſi ſunt aliq̃ iura q̃ vi/
dent̃ dicere eos vitandos/ illa ſicvt pmiſ/
ſum eſt intelligenda ſunt. Aut defecerũt ⁊
nõ tenent/ p nõ vſum. ⁊ ad peius cauẽdũ
⁊ ne homines frequẽter eleuẽtur et facilit̃
cõtra ſuos curatos/ propria auctoritate.
Tamẽ hic nihil affirmo ⁊ ex cauſa. De h̃
alibi largius ſcripſi.

Conſideratio 24

Quod malũ facit peccatũ veniale ⁊ vnde

Q Vãuis peccatũ venia (venia
le nõ auferat grãm dei tñ p ipꝫ
veniũt plura ⁊ magna damna.
propter quod cauendũ eſt ⁊ ab
ſtinendũ ab eo ſm poſſe. Quia p ipm ad
quirit̃ pena. ⁊ pdunt̃ plura bona alia que
fieri poſſent. ⁊ grandia merita que lucrari
poſſent. ⁊ ruitur citius in pctã mortalia.
Et vere bonus filius/ non ſolum cauere
debet patrẽ ſuum prodẽdo vel tradendo
offendere/ vnde pdat amorẽ patrꝭ. ſed eti
am cuſtodit ſe ⁊ abſtinet ſe facere quicq̃d
non eſt ad placitũ patris. Quãuis itaqꝫ
in pluribꝫ caſibꝫ vti dictũ eſt/ poſſet aliqd̃
malum fieri abſqꝫ mortali pctõ vel abſqꝫ
pctõ aliquo qꝛ ſcꝫ ad bonã intentiõem. et
propter bonũ finẽ fit: ſicut dixi in deſide/
rando laudẽ mundanã aut de volendo al
teri malũ temꝑale. nihilominꝰ bonꝰ ſeruꝰ
dei. plurimũ immo plus dubitat et timet
decipi ⁊ defectũ cõmittere in talibꝫ caſibꝫ
q̃ꝫ in illis que clare ⁊ manifeſte ſunt mala
⁊ que bene fieri nõ pñt. Scit enĩ inimicꝰ
ꝙ bonus dei ſeruus nũq̃ꝫ cõmitteret ali/
quod qd̃ ſciret/ aut qd̃ in aperto clareret
eſſe malũ. et ideo conat̃ coopire malũ ſub
vmbra ⁊ ſimilitudine boni. Hortat̃ enim
qñqꝫ q̃rere falſam laudẽ ſub vmbra vitan
di infamiã vel proficiendi alteri. Et inde
veniũt male iactantie. ⁊ vane excuſatões.
Conformiter in corrigendo aliũ vel inq̃
rendo. vel deſiderãdo malũ alterius ſicut
tetigi ſupius. Ecce in cõcluſione vide
tis ꝙ nihil eſt ſecuritatis in hac vita. que
nõ eſt niſi tentatio Propterea humiliare de

bemus nos in timore tͤpato cum ſpe ſub
dei noſtri boni patris gubernamīe: ⁊ expe
ctare ꝙ ſemꝑ erimꝰ in tentatōe vſqȝ ad vl/
timā mortis horā. ſicut affirmat ſctā ſcri
ptura. Et ſanctꝰ Antoniꝰ hoc dicit. ⁊ nos
videmꝰ ad oculū ꝗlibet die. Et hec eſt ſuf/
ficiēs cauſa tenēdi nos ꝗtidie ī cuſtodia
noſtri. in vero timore ⁊ hūilitate. ſicut ꝗca
priui ſuā ſentētiā qualibet expectātes hora
⁊ nō ſciūt qualis futura ſit. vel qualis
ſit. in iudicio domini ſui.

Cōſideratio XXV

et vltima. Generale exemplū declarās ꝗd
eſt peccatū mortale aut veniale.

Ad melius intelligendū omnez
ſupra dictā materiā / accipiam
aīam noſtrā / comparando eā per
exēplū vni regine. ⁊ deū regi ali
cui / ſpōſo eius. ⁊ inimicū traditori regis.
⁊ tentatōes ad ſilitudinē nūcioꝝ. ¶ Po/
no ergo ꝙ regina frācie ſit cū rege in came
ra ſua ſicut eius ſpōſa ⁊ amica ſingularis
veniet aliꝗs gartio aut famulꝰ nūciꝰ miſ/
ſus ab regis inimico / ad loquendū regie
ad inducendū ⁊ inclinandū eā vt dimit/
tat regē ⁊ ſe donet inimico eius. Sit pro
exēplo rex anglie. Regia pt ſex modis aut
ſtatibꝫ ſe habere erga nūciū ꝗ querit eā de
honeſtare ¶ Primꝰ ſtatꝰ ē talis. ꝙ nec ve/
lit nec dignet recipe talē nunciū ꝗ eā reꝗ/
rit dehonorare nec audire ꝟba eiꝰ. nec re/
cipere ipiꝰ dona. imo faciat turpē. malū et
durū vultū ⁊ expellat eū foris domū ſuaȝ
turpiter. Vah de te. ⁊ vah de tuo dn̄o. fu
ge hinc fuge. in mala hora veneris. Et ꝙ
regina ſtatī reuertaẜ ad regē ſuū ſponſum
⁊ dicat magnā turpitudinē ⁊ iniuriā quā
ſuus inimicꝰ reꝗſierit ad faciendū ⁊ petat
ab eo vindictā ⁊ de tāto teneat ſe regina ꝓ
pius ad regē ⁊ firmiꝰ in eius amore. ſꝑ re/
ꝗrēdo adiutoriū eiꝰ cōtra tales infideles
nūcios ꝗs nec videre dignaẜ ¶ Scd̄s ſta
tus pt eſſe ꝙ regina nō refutabit ſtatī au/
dire talē nunciū ꝗ forte apportat ei dona
ria ex pte hoſtis regis aut aliꝗs placētias
habebit. tn̄ diſplicet eidē regine ꝙ venit. ⁊
ꝓdiligeret ꝙ nō fierēt ſibi tales pn̄tatōes
ſeu dona. nec dicereẜ tales nūciatiōes. Et
nō recipit eas ex toto. imo conaẜ tandē et
nunciū refutare. ¶ Tertiꝰ ſtatꝰ eſt ꝙ regia
libenẜ videbit talia xenia ⁊ dona ⁊ audiet
verba nūcij ꝗ eā ſolicitat ad inhoneſta et
ad dimittendū ſuū ſponſum regē. ⁊ ꝯſen
tire ſuo hoſti. ꝗꝗ nō vellet aſſentire dictō
nuncio in hoc qḋ ille ab ipā petit. nec ire
de facto ad hoſtē regis. ſed tn̄ bene placet
ei ꝙ talia verba ſint ſibi dicta. ⁊ tenet col/
loquiū ſuū intra camerā in pn̄tia regꝭ cū
dicto nūcio. Nec curat ipa de recurrendo
ad regē / ad petendū adiutoriū ſuū. cōtra
tales infideles ſuaſiones. ¶ Quartus eſt
quādo regina ꝑ verba conſentit et facit ⁊
conaẜ ad hoc ꝙ faciat voluntatē regis an
glie ⁊ recipit dona ⁊ bonū facit vultu nū/
cio eius ⁊ ex hoc incipit ex toto dimittere
ſpōſum ſuū regē francie ⁊ dat ſeipſam ho
ſti eius ¶ Quintꝰ ſtatus eſt qn̄ regina nō
eſt contēta ſolū cōcordaſſe ad id qḋ ab ea
rex anglie petit ⁊ recepiſſe ſuū nunciū cū
bono vultu. ſed etiā ꝑgit ipm ꝗſitū ſpōte/
ꝓpter odiū quod iā cōcepit cōtra ſuū ſpō/
ſum. ⁊ malū amorē. ⁊ ſtultū. quē hȝ ad ho
ſtem. Que etiā nitiẜ facere eius volūtatē ⁊
vltronea reꝗrit eū. ſicut gartia effrons vel
effrenis ⁊ ſtulta fēia expoſita ¶ Sextꝰ ſta
tus eſt qn̄ regina taliter eſt fixa ⁊ traducta
in talem ſtatū ſicut iā dixi ꝙ ꝑ quācūqȝ rē
que ei dici poſſit aut fieri / ipſa tamen nō
vult inde abſtrahi nec ꝑcuſſiōibꝫ nec blā
dimētis factꝭ ſibi a ſuo ſpōſo nec ꝑ durici
as ꝗſcunqȝ rex anglie ei faciat in ſuo ſerui
tio. nec ꝑ verecūdia. nec minis. nec ꝑ qua
cūqȝ re ꝗ ſibi poſſet accidere. imo eſt obſti
nata ¶ Inter iſtos ſex ſtatus / primꝰ eſt
bonus ⁊ virtuoſus ⁊ laude plenꝰ. cuſtodi
ens fidē regine ⁊ fidelitatē ⁊ amorē eius ⁊
ꝑ hoc magis diligit regē ⁊ diligiẜ ab eo
In ſcd̄o / regina cuſtodit fidelitatē ſuā er
ga dn̄m ſuū / ſed in hoc deficit: ꝙ nō pellit
foras ita ſtatim: ita dure nec ita turpiẜ ꝓ
dictū nunciū qui eā ꝗrit ad dehonoratōꝫ
ſicut ipſa deberet. ⁊ ī hoc eſt ſepe pctm̄ ve/
niale ¶ In tertio ſtatu / regina peccat gra
uiter cōtra dn̄m ſuū. qm̄ in eiꝰ pn̄tia / ipſa
libēter audit verba aduerſarioꝝ eiꝰ. ⁊ eo/
rum accipit munera ⁊ recipit malas pla/
centias. ꝗꝗ non velit abſcedere de facto
cōſentiēdo ad hn̄dū ſocietatē ad eos. Et
in hoc ſepe eſt mortale peccatū ⁊ ꝑdit gra
tiā dn̄i ſui. Quia nō dȝ ipa bn̄placitū ac/
cipe niſi in ipō. nec ſe ponere ad ꝑiculum
hn̄di cōſenſum ad opus ¶ In tribꝫ aliꝭ
ſtatibꝫ / ſꝑ ꝑdit regina grām dn̄i ſui ⁊ peiꝰ
in ꝗnto ꝗꝫ in ꝗrto ſtatu. ⁊ peiꝰ in ſexto ꝗꝫ
in ꝗnto. Quia in tali caſu / regina ē incor

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

rigibilis ⁊ occidēda vel ardēda ſine remedio. ¶ Per hoc exēplū/ſi volumꝰ bene penſare/poſſumus meliꝰ videre in qualibet tentatōe qñ ꝑdimꝰ grām dei ꝑ mortale pctm̄ ⁊ qñ nō. ¶ Scire enī debemꝰ ꝙ quelibȝ tentatō/nunciꝰ ē inimici infernalis/q̄ nos req̄rit ad ei ↄſentiendū ⁊ vt aīa nr̄a ꝑdat ⁊ rūpat fidelitatē ſuā quā deo ⁊ dn̄o ſuo dȝ ⁊ ſpōſo. Et ſm̄ ꝙ aīma reſiſtit aut plꝰ aut minꝰ/ ſm̄ hoc ipa cuſtodit meliꝰ aut peiꝰ fidelitatē ⁊ grām amici ſui. Et ↄſidereť diligēter iſte modꝰ in q̄libȝ pctō. hn̄di ſc. aut reſiſtere ſcȝ. aut ↄſentire. ⁊ inueniet quilibꝫ iſtoꝝ ſex ſtatuū eſſe poſſibilis ¶ Sciatis etiā ꝙ tertiꝰ ſtatꝰ eſt difficilior ad bn̄ ↄgnoſcēdū. ꝑ eo ꝙ eſt inter duos ſtatꝰ. q̄ꝝ vnꝰ eſt pctm̄ mortale. ſcȝ q̄rtꝰ ⁊ alter nō ¶ Et eſt ſciendū ꝙ qñ aliq̄d eſt ꝓhibitū ſub pena pcti mortal'/⁊ aliq̄s h̄ nō vult facere ꝑ exteriꝰ opꝰ/⁊ nihilominꝰ ꝑfectū cōſenſum hȝ in corde/ꝙ vellet tale opꝰ facere ſi tps patereť ⁊ locꝰ aut ñ obeſſȝ verecūdia/talis peccat mortalr̄. Qȝ ſi non habet talē ↄſenſum ꝑfectū. ⁊ nihilominꝰ libenť rememorať diu in cogitādo tale factū qḋ eſt ꝓhibitū. ⁊ accipit cōplacētiam magnā ⁊ inordinatā. peccat etiā mortalr̄ ſȝ tn̄ nō ita grauiť ſicut an̄. Si āt opꝰ aut factū tale ſit/ qḋ nō ſit ꝓhibitū ſub pena mortalis pcti/generaliť queadmodū mulier aliq̄ maritata poſſȝ cogitare de marito ſuo q̄ eēt abſens. ⁊ accipet ↄplacētiā in mēoria ſocietatis eiꝰ. aut ſicuti aliq̄s cogitare poſſȝ ad cibū quē māducaturꝰ ē in ꝓādio ⁊ hr̄e complacentiā ſine tali pctō mortali. Quia cōplacētia aut delectatio/ nō eſt pctm̄/ niſi ī hoc qḋ eſt ꝓhibitū aut qḋ de ſe trahit ad ꝓhibita ¶ Alteriꝰ cōſidera in exēplo ſupius poſito/ quō regia deſiderare pt ↄtinue eē in amore regꝭ dn̄i ſui. Et iō ipa odit oīa ſuo amori ↄtria Aut ipſa nō diligit eū. imo magꝭ timet penā ⁊ irā regꝭ. ⁊ vellet ꝙ nō eēt p̄ns aut mortuꝰ. ad finē ꝙ alibi poſſet q̄rere cōplacita ſua In p̄mo ſtatu ſunt boni/q̄ amāt deū ꝓpter ſuam bonitatē. ſicut boni filij ſuū p̄rē. In ſcḋo ſtatu ſunt illi q̄ ſolūmodo ꝓ timore damnatiōis abſtinent a malefaciendo. et vellent deum nō habere poteſtatē aut voluntatē eos puniendi etiā contra ſua mādata facientes.

¶ Explicit tractatus precedens.

¶ Tractatꝰ eiuſdem de arte audiendi confeſſiones. ¶ x

Etſi virtus quā aſſuefactō gignit/ certiꝰ q̄ȝ ars opeť/nō nihil tn̄ ꝓdeſt artis traditio/ apō eos q̄ nōdū ꝑfecti ſunt in ꝟtute. Hoc in arte q̄libet ꝑſpicuū eſt. Et qm̄ ars artium eſt regimē aīaꝝ/ꝑſerti in confeſſiōibꝫ audiēdis. Studui q̄ſdā generales ↄſideratiōes tradere breuiť ⁊ diſticte. q̄s eē ꝑſicuas/experientia doctrice cognoui. Induxit hoc agere me non mediocriter/ ꝙ paucos hactenꝰ repperi q̄ ꝑfecte vnq̄ȝ ⁊ itegre cōfeſſi fuerūt. cauſa exiſtēte in multis vel negligentia vel ignorātia confeſſorū.

Prima cōſideratio. Prouideat ante oīa ↄfeſſor purꝰ eſſe qui purgādis aīmabus inuigilat. Spem q̄ȝ ſui laboris ⁊ ꝓficiendi circa alios/nō in ꝓpria ſed diuina virtute reponat. Meminerit iugiter. qm̄ neq̄ȝ q̄ plantat neq̄ȝ q̄ rigat eſt aliq̄d. ſȝ q̄ incrementū dat dꝰs. Et ꝙ niſi ſpūſſctūs cordi aſſit audiētis/in vanū laborat lingua loquētis vel cōfeſſionē audiētis. Oret igiť crebro(prout ſapiens de corꝑali medico conſulit)quatinꝰ dirigať opꝰ ſuū a deo vt eiuſdem virtute roreť et creſcat.

¶ Conſideratio II

¶ Collocet ſe cōfeſſor in arce ſeu ſpecula rōnis abſtrahēs ſemetipm̄ q̄ntum potuerit ab homīe exteriori tam in ſe q̄ȝ in alijs. vt ſpū ambulet ⁊ nō carne. ne forte illectꝰ formis corpoꝝ/fiat ipſe laqueus ꝑditiōis ſibiipſi. totus in aīarum ꝑſpiciēda qualitate ſpūaliter inuigilet. nō attendens diſcretōem ſexuū vel formaꝝ. Alioquin q̄d ei ꝓderit ſi vniuerſum mundū lucreť. anime vero ſue detrimentū patiať.

¶ Conſideratio III

¶ Compleat erga quēlibȝ ſibi ↄfitētē: ſoliciti ↄfeſſoris officiū. nihil p̄cipitāť aut in ſolo trāſcurſu ꝑuolāť. ſȝ moroſitate ꝑuigili/ oīa plene examians diiudicāſq̄ȝ mēorie q̄ȝ ↄfitētis q̄ dicēda īponenda ve fuerint ea diligēti repetitōne reponens infigat. Quippe eligibiliꝰ eſt paucos audire com